

GLOBAL IQLIM O'ZGARISHI SHAROITIDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI SAQLASHNING ZAMONAVIY, INNOVATSION USULLARI

Shamsiddinov G'iyosjon Husniddin o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti "Informatika va uni o'qitish metodikasi"
kafedrasi o'qituvchisi

giyosjonshamsiddinov95@gmail.com Tel: 99-334-69-75

Murodulloyeva Jasmina Najim qizi

Shahrisabz davlat pedagogik instituti "Matematika va informatika"
yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Turayeva Durdona Abdig'ani qizi

Shahrisabz davlat pedagogik instituti "Boshlang'ich ta'lim"
yo'nalishi 1-bosqich talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10902521>

Annotatsiya: Ushbu maqolada global iqlim o'zgarishining umumiy va zarur jihatlari, atrof-muhit va biologik xilma-xillikni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan foydalanish, qayta tiklanadigan energiya manbalaridan foydalanishning mamlakat ekologik barqarorligiga ta'sirini O'zbekiston va xalqaro tajribalarini o'rgangan holda ochib berishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Ekologiya, milliy tajriba, xalqaro tajriba, qayta tiklanadigan energiya, ekologik barqarorlik, ekologik turizm, issiqxona gazlari, atrof muhit samaradorligi indeksi.

Аннотация: Данная статья направлена на раскрытие общих и необходимых аспектов глобального изменения климата, охраны окружающей среды и биоразнообразия, использования природных ресурсов, влияния использования возобновляемых источников энергии на экологическую устойчивость страны на основе изучения узбекского и международного опыта.

Ключевые слова: Экология, национальный опыт, международный опыт, возобновляемые источники энергии, экологическая устойчивость, экологический туризм, парниковые газы, индекс экологической эффективности.

Annotation: This article aims to reveal the general and necessary aspects of global climate change, environmental and Biological Diversity conservation, natural resource use, the impact of renewable energy use on the country's environmental sustainability with a study of Uzbekistan and international experiences.

Keywords: Ecology, national experience, international experience, renewable energy, environmental sustainability, environmental tourism, greenhouse gases, environmental efficiency index.

Ushbu maqolada O'zbekistonda barqaror rivojlanish maqsadlarini BRM ta'minlash muammolari ko'rib chiqiladi. O'zbekiston Markaziy Osiyodagi dengizga chiqish imkoniga ega bo'lmagan davlat bo'lib, aholisi tez o'sib borayotgani, tabiiy resurslarning cheklanganligi va infratuzilmaning yetarli emasligi tufayli barqaror rivojlanishga erishish uchun ko'plab muammolarga duch kelmoqda. Maqolada O'zbekistonning BRMga erishish yo'lidagi taraqqiyoti va muammolari tahlil qilinadi va siyosatchilarga barqaror rivojlanishga erishish yo'lidagi to'siqlarni bartaraf etish bo'yicha ko'rsatmalar beriladi. Barqaror rivojlanishning dunyoning barcha mamlakatlari, jumladan, O'zbekiston uchun ham muhim maqsaddir. 34

milliondan ortiq aholiga ega O'zbekiston iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan siyosat va dasturlarni amalga oshirish orqali barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish uchun katta sa'y-harakatlarga qaramay, O'zbekiston BRMga erishishda bir qancha muammolarga duch kelmoqda, jumladan qashshoqlik, past turmush darajasi, infratuzilmaning yetarli emasligi, ta'lim va sog'liqni saqlash xizmatlaridan foydalanishning cheklanganligi va iqlim o'zgarishi. Ushbu tadqiqot maqolasining maqsadi O'zbekistonda barqaror rivojlanish maqsadlarini ta'minlash muammolarni hal qilish bo'yicha tavsiyalar berishdan iborat. Barqaror rivojlanish dunyoning ko'plab mamlakatlari, jumladan, Markaziy Osiyodagi dengizga chiqish imkoni bo'lmagan O'zbekiston uchun muhim maqsad bo'lib kelgan.

Ekologik barqarorlik nuqtai nazaridan O'zbekiston cho'llanish va tuproq degradatsiyasi kabi muammolarni hal qilish uchun bir qancha tashabbuslarni amalga oshirdi. Mamlakatning biologik xilma-xillikning saqlash milliy strategiyasi va harakatlar rejasi mamlakat biologik xilma-xilligini saqlashga qaratilgan bo'lsa, iqlim o'zgarishi bo'yicha Milliy strategiya issiqxona gazlari chiqindilarini kamaytirish va iqlimga chidamlilikni oshirishga qaratilgan. Davlatimiz rahbarining "2019-2030-yillar davrida O'zbekiston Respublikasining "yashil" iqtisodiyotiga o'tish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi qarori atrof-muhitni muhofaza qilish va ekologik holatni yaxshilashga e'tiborni kuchaytirish masalalari belgilanganligi iqlim o'zgarishlarining oldini olish va unga moslashish uchun xizmat qiladi. So'nggi yillarda mamlakatimizda atrof muhitni muhofaza qilish, aholi salomatligini saqlash, ekologik xavfsizlikni ta'minlash ishlariga alohida e'tibor qaratilmoqda. Jumladan, Prezidentimiz tomonidan BMT Bosh Assambleyasining 72-sessiyasida so'zlagan nutqida jahon hamjamiyatini, shu jumladan mintaqa mamlakatlarini ekologik masalalarda, jumladan Orol dengizining qurishi bilan bog'liq oqibatlarini bartaraf etishda xalqaro miqyosdagi sa'y-harakatlarni faol birlashtirish zarurligini ta'kidlab o'tdi. Bugun jahon hamjamiyati iqlim o'zgarishini insoniyat oldida turgan eng jiddiy muammolardan biri deb tan olinmoqda. BMT Iqlim o'zgarishi to'g'risidagi doiraviy konvensiyasi uni hal etishning ikkita asosiy yo'nalishi belgilandi: atmosferaga issiqxona gazlari chiqarilishini kamaytirish hamda kuzatilayotgan va kutilayotgan iqlim o'zgarishlariga moslashish. O'z vaqtida choralar qabul qilmaslik va atmosferada issiqxona gazlari miqdorini bundan keyin ham ko'payishi holatida mamlakatlar iqlim o'zgarishi borasidagi harakatlar uchun katta mablag'larni mobilizatsiya qilishlariga to'g'ri keladi. Infratuzilmani rivojlantirish O'zbekiston BRMga erishishda duch kelayotgan yana bir muhim muammodir. Mamlakatning avtomobil, temir yo'l, suv ta'minoti kabi infratuzilmasi aholining o'sib borayotgan ehtiyojlarini va mamlakat iqtisodiy rivojlanishini ta'minlash uchun yetarli darajada emas. Hukumat ushbu vazifalarni hal etish maqsadida Toshkent va Samarqandni bog'lovchi yangi tezyurar temir yo'l linyasini qurish, Toshkent shahrining suv ta'minoti tizimini modernizatsiya qilish kabi bir qancha infratuzilma loyihalarini amalga oshirdi.

Atrof muhitning joriy holati tahlili, global va mintaqaviy ekologik muammolar, yangi ekologik xavf-xatarlar O'zbekiston Respublikasida aholining hayot sifatini yaxshilash borasida olib borilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy jarayonning ajralmas qismi hisoblangan. Konsepsiya ko'rsatib o'tilgan davrda atrof muhitni muhofaza qilish sohasida davlat siyosatining ustuvor yo'nalishini belgilaydi, ularning amalga oshirilishi esa kelajak avlodlarining manfaatlari yo'lida davlatni barqaror rivojlantirishni ta'minlash imkonini beradi. Mamlakatimizda atrof-

muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish, sanitariya va ekologik holatni yaxshilashni ta'minlash sohasida izchil ishlar olib borilmoqda. Atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlarini belgilash, tabiatni muhofaza qilish sohasidagi qonun hujjatlari buzilishlari profilaktikasi, ularni aniqlash va oldini olishning samarali mexanizmlarini joriy etish, respublika aholi punktlarining sanitariya va ekologik holati uchun davlat organlari, xo'jalik yurituvchi subyektlar rahbarlari va fuqarolarning shaxsiy javobgarligini kuchaytirish, shuningdek, 2030-yilgacha bo'lgan davrda barqaror rivojlanish maqsad qilib qo'yilgan. Xulosa qilib aytganda, global iqlim o'zgarishi oqibatida yuzaga keladigan ekologik muammolarni barcha davlatlar va insoniyat birlashsagina natijaga erishadi. Shuni unutmashimiz lozim, biz kelajak avlod uchun musaffo osmon, go'zal tabiat va uning bebaho ne'matlarini bekamu ko'st yetkazish burchimizdir. Insoniyat taraqqiyotining barcha davrlarida va bosqichlarida tabiat bilan o'zaro muvozanatda, bir-biriga bog'liq ravishda rivojlanib kelga. Yaqin tarixda boshqa sohalarda o'zaro dunyo xalqlari o'rtasida bo'lgani kabi ekologik sohada ham integratsiyalar muhim ahamiyatga ega. Bizning davrimizda atrof-muhit barqarorligini saqlash, bunda xalqaro hamjamiyat tajribasini o'rganish ayniqsa muhimdir. Atrof-muhit barqarorligining xalqaro usullari-bu tabiiy resurslardan tejamkor foydalanishni ta'minlash va ekologik muvozanatni saqlash uchun qo'llaniladigan yondashuvlardir.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni "2030 yilgacha bo'lgan davrda O'zbekiston Respublikasining atrof-muhitni muhofaza qilish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojatnomasi.2022-yil 20-dekabr.-"Xalq so'zi" gazetasi, 2022-yil 21-dekabr soni.
3. Shavkat Mirziyoyev Yangi O'zbekiston strategiyasi.- Toshkent:" O'zbekiston", 2021.
4. "BMT ming yillik taraqqiyot dasturi" "Xalq so'zi gazetasi 2010-yil 15-sentabr soni.
5. Ekologik barqarorlikni ta'minlash ustuvor vazifa. "Xalq so'zi" 5-iyun 2018- yil soni.
6. Кодиров, Акбар. «Важность и преимущества использования информационных технологий в образовании». Сборник научных статей Scienceweb (2022 г.)
7. Mahmudjanovna, Yahyokhonova Muhiba. "Increasing the Effectiveness of the Learning Process for the Use of Information and Communication Technologies." *Academia Globe* 2.04 (2021): 206-211
8. Israilovich, D. O., & Komilovna, T. L. (2022). Optimization of Validity of Text Information Based On Mechanisms with Soft Clustering.*EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*,2(2), 369-373.
9. SHAMSIDDINOV G'YOSJON HUSNIDDIN O'G'LI. Chiziqli dasturlash nazariyasi usullari. Buxoro davlat pedagogika instituti "FIZIKA, MATEMATIKA VA INFORMATION TEXNOLOGIYALARNING INNAVATSIOAN RIVOJLANISHDAGI O'RNI" Respublika ilmiy-nazariy anjumani. 2023/12/22.№1 Том 1 ст-59-63
10. Shamsiddinov G.X. Численное решение стационарной задачи оптимального размещения источников тепла в стержне // "Zamonaviy fan va ta'lim-tarbiya: muammo va

yechimlari” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari. 1-qism, 25-noyabr 2022-yil, Qo‘qon, O‘zbekiston, 81-83 bet.

11. SHAMSIDDINOV G‘IYOSJON HUSNIDDIN O‘G‘LI, TURSUNOVA LUIZA KOMILOVNA. ОБРАЗ ПЕДАГОГА В ИНФОРМАЦИОННОМ МИРЕ “Qishloq va suv xo‘jaligida innovatsion texnologiyalarni qo‘llash samaradorligi” xalqaro ilmiy anjumani Buxoro tabiiy resurslarini boshqarish instituti 23-24 fevral, 2024 Buxoro 421-426 betlar

12. Шамсиддинов Фиёсжон Хусниддин ўғли. СТЕРЖЕНДА ИССИҚЛИК МАНБАЛАРИНИ ОПТИМАЛ ЖОЙЛАШТИРИШНИНГ СТАЦИОНАР МАСАЛАСИНИ СОҢЛИ ЕЧИШ “O‘zbekiston Milliy universiteti talabalar va ilmiy-tadqiqotchilarining ilmiy konferensiyasi” O‘zbekiston Milliy Universiteti 24.03.2022 86-87 betlar

13. Shamsiddinov G‘iyosjon Husniddin O‘g‘li, Murodulloyeva Jasmina Najim qizi, Nurmaxmatova Umida Abdiqahhor qizi. INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDA DASTURLASH TILLARINING TUTGAN O‘RNI VA UNING MAQASAD VA VAZIFALARI “RAQAMLI TA‘LIM MUHITIDA FANLARARO INTEGRATSIYANI QO‘LLASHNING TA‘LIM SAMARADORLIGIGA TA‘SIRI: XALQARO TAJRIBALAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI” XALQARO ILMIY-AMALIY KONFERENSIYA GULISTON- 2024-yil 15-16-mart 74-77 betlar.

14. Aliyeva, Musaffo, and Farrux Qodirov. "Development of scientific and technological system of management of industrial enterprises." *Science and innovation in the education system 2.7* (2023): 113-126.

15. Qodirov, Farrux, et al. ""AQLLI UY” TIZIMINI ISHLAB CHIQUISHDA SIMSIZ ALOQADAN FOYDALANISH." *Solution of social problems in management and economy 2.1* (2023): 112-119.